

kibaru

a bë bò Mali kunnafoniso "AMAP" ka yamaruya kònò

KONOKO

- **NYE 2: MALI BALIKUKALAN BAARA-DA KUNNAFONIW:**

kalo o kalo, faransikanfòlaw bë se kù dege bamanankan na, kibaru nyè filanen kònò.

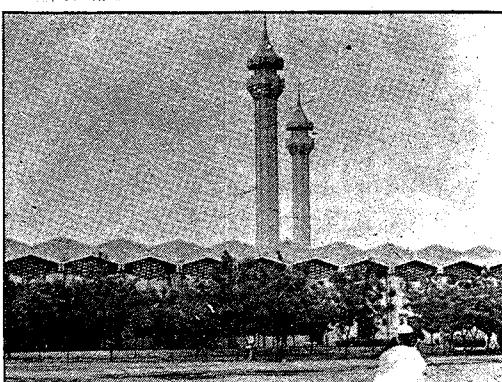
- **NYE 3: KENEYAKO NI HADAMADEN-YAKO KUNNAFONHW:**

An ye bana jugu fila minnu kofò aw ye kibaru téménen kònò, o kunnafoniw bë laban ni kunfilatu ye nin nimòrò in kònò.

- **NYE 4: DUGUKOLO SUGUYAW**

- **NYE 5: «AMUPI» KA KONGERE FOLO:**

Silamèya taamaseere ye seli ye. Bamakò misiriba foto filè nin ye:

- **NYE 6 / 9: KIBARU KANUBAGAW KUMA YORO.**

- **NYE 10 / 11: SEKO NI DONKO KENE:**

nsiirinw, kuma kòròmaw ni poyiw

- **NYE 12: PERESIDAN MUSA TARAWELE KA SEGU MARA KONO TAAMA**

foto minnu tara a yòrò caman na, olu dòw bë nyè in kan.

kiritigè ni yèrèdòn

San 1987, nowanburu tile 9 don, Malidénw ka kelenya pariti «UDPM» kow latè-mèjekulu, «BEC» Sekeretèri Zeneralii ani jamana fangaso kuntigi, Peresidan Musa TARAWELE ye Mali kiritigèlaw ka san kura baaraw dayèlèli walew nyèmògoya kè, Mali depiteso la, Bamakò.

A laadala walew bë kè sah o san.Nka, nyinan taw bilala yèrèdòn hukumu kònò. Mun na?

O jaabi bòra Mali kiritigèkow minisiri, Jango SISOKO yèrè da, min y'a jira, ko kabini pariti «UDPM» ye sariya kuraw ta, ka jamana n'a kònòmògòw taabolocogo kura dantigè, a tè bèn, tugun, kiritigèlaw yèrèw ka kè suròfènminèlaw ye.

O ye kuma lasurunyalen ye, bawo, a jirala, minisiri Jango SISOKO ani kiritigèkòw baarada kuntigi ni awokaw ka kumala-sela bée lajèlen fè, ko Mali kiritigèlaw kèra yurugu yurugu mògòw ye.

O siratigè la, a jirala, k'a dogolen tè mògò si la, jamana fan bée kònò, ko wari de bë kiri tigè Mali kònò sisan.O kuma tè kuma kòròma ye.

O kòrò bë kènè kan:wari de bë tinyè kë nkalon ye; ni mògò fila ye nyògòn sòrò kiribon kònò, min ka waribòta ka ca, tinyè bë'd'o tigi de ma, hali n'o bë nkalon na; wari bë furumuso bòs'a furucè la; a bë woloden bòs'a bangebaga dò la, dòwèrè ye; a bë nson kisi, kaso ma.

Nin wate juguw bée dantigèlen kòfè, minnu tè bén Mali jamana taabolo kura senkan ma, pariti «UDPM» hukumù kònò, Peresidan Musa TARAWELE yèrè ye kuma ta.

A ye kangari gèlèn da Mali kiritigèlaw ye, k'a jira, u k'u jira, cogo bée la, u jogo juguw kana kè sababu ye, ka Mali tògò tinyè; ka jamana kònòmògòw tigè Mali kirkow la, fo ka se jigitigè ma.

A y'a jir'o kadara kònò, ko yèlèma kura minnu bénà don kirkow la. ani minnu bénà don kiritigèlaw yèrèw ka baaracogow la, k'olu kòkarili bë nyangi, fo nyangiko jugu, bawo, ko yèrèdòn balya tè bén, cogo si la, kirkow la, minnu ye jama fanba ka danna ya dayòrò ye, jamana fangaso n'a nyèmògòw kan.

ka bò Mali balikukan baarada la

Mali Balikukan baarada «DNAFLA» ka kunnafonilasela yamaruyalen min bè a ka ciyakèda kunnafoniw lase «KIBARU» ma, n'o ye Ibarahima KANTE ye, o ye min sòrò k'a di Kibaru kanubagaw n'a lafasabagaw ma nin kalo in na, balikukan wale nafamaw kan, o filè aw kòrò nin ye:

ka bò Segu

Segu dugu yiriwali sérèwisida P.F.D.V.S Zafukuntigiw mògò 10 ka kalan kéra Zu-wenkalo témènen tile 24 fo Zuluyekalo tile 5 san 1987.

Kalan in karamògòw tun ye mògò saba ye:

Bakari Disa: Balikukan Baarada

Zan Jara: Balikukan Bolofara Segu.

Zafukuntigi 10 in taara Segu dugu yiriwali sérèwisida filè nyögondan bannen kò.

Tile 12 in kònò, baara minnu kéra olu filè nin ye.

Balikukan Baarada jirali.

Segu dugu yiriwali sérèwisida sigikun.

Bamanankan sariyasun.

Zafukuntigiw ka baarakéménèn jate. kalanjé ni sèbènni ani jate gafew labaacracogo.

Kalansen kérènkérènnenw tali jirali kalandenw yèrè fè.

Kalan kuncèra ni sègèsègèli ye. Mògò kònontòn na saba dòròn de ka baaraw bée ma nyè.

ka bò Mahina

«Banki Mòndiyali» ka dèmè hukumu kònò, balikukan karamògòmusow 20 ka kalan kéra Mahina awirili kalo témènen tile 14 fo a tile 24, san 1987.

Madamu KULUBALI Mama DANSOKO ye karamògòmusow ninnu bisimila ni kuma dòw ye.

«ODIPAKI» tògò la, Mama DANSOKO y'a jira u la ko tile 15 kalan in min bène k'u kun, u k'a minè n'u sèbè ye. A y'a jira u la fana, nafa min bène kalan in na, a ka kan ka bange fèn minnu na: musoyabaaraw kèko nyumanw dònni.

-dugumisènw yèrè ka yiriwalikan bène yèlèma min don jamana yèrè kònò.

O bannen, Mama DANSOKO ye foli kérènkérènnen lase balikukan baarada ciden ma, n'o ye an balimamuso Mariya-

mu TARAWÈLE ye «ODIPAKI» tògò la ani a yèrè tògò la.

Mariyamu TARAWÈLE yèrè ye daku-runyè damadòw fò k'u nyèsin kalandenw ma ani Mahina nyémögòw ni politikitòn nyémögòw ma. A y'a nyini kalandenw fè u k'u jija tile 15 kalan in na, u ka nyininkaliw kè tuma bée n'u ma min faamu.

Kalan in kéra wasa ani nisòndiya ye.

ka bò Kita

K'a ta feburuye kalo tile 5 ka t'a bila a tile 18 na jamakalan hukumu kònò taamajèkulu dò ye Kita sérèkili n'a lamini boli, walasa ka sègèsègèli kè jamakalan lahalaya kan Kayi mara kònò.

Taamajèkulu in tun mògò ye mògò wolonwula ye:

-Bubakari GAYI: Kayi mara kalanko bée kuntigi.

-Yalari SIDIBE: Kita sérèkili kalanko bée nyémögò

-Kasumu GOYITA balikukan bolofara nyémögò Kayi.

-Amidu KANUTE: balikukan baarada Bamakò.

-Suleyimani SI: balikukan baarada Bamakò.

-Kunbalafili KEYITA: Kita kalanko nyémögòba.

-Musa SISOKO: sofèrè Kayi

Taamajèkulu in ye Kita sérèkili arondisman 7 bée boli. U ye jateminè kè, ko n'a bòra dugu naani na: Marabiliya, Kofè, Kenyeko ani Kabe, jamakalan hukumu kònò, kalanso tòw bée datugulen don.

taamajèkulu in nisòndiyara kosèbè dugu naani ninnu ka baaraw n'u ka cèsiri la balikukan na.

Bubakari GAYI n'a ka taamanyògònw ye dugu o dugu kè, u da sera caman ma balikukan taabolo kan, a nafa 'ani a jòyòrò an ka wulakònòdugu bée kònò.

Ibarahima Kante Balikukan baarada Bamakò

bamanankan

Bamanankan signiden lasamalenw (voyelles longues)

aa.....	baara.....	travail
ii.....	jiddi.....	accroître
uu.....	duuru.....	cinq
ee.....	feare.....	vendre
èe.....	fèenè.....	crème de lait
oo.....	coolo.....	vagabond
òo.....	fòonò.....	vomir

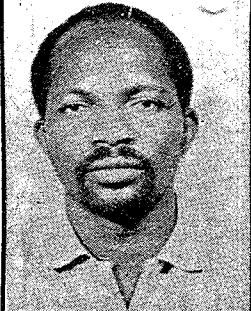
Nunna signidenw

(voyelles nasales)
an.....garanke.....cordonnier
in.....bin.....herbe
en.....filen.....calebasse
èn.....gèn.....chasser
on.....gongon.....bidon
òn.....gòngòrò.....pierre
un.....sunsun.....pomme canelle

Nunna signiden dafataw (consonnes prénasalisées)

nb.....nbuuru.....	pain
nf.....nfyena.....	champignon
ng.....ngònò.....	gorge
nk.....nkèlèn.....	rat palmiste
np.....npèrè.....	puce
ns.....nsajè.....	arbre à gomme
nc.....ncòrò.....	moineau
bacèncèn.....	sable de rivage
benbe.....	raisin sauvage
belebele.....	gros
bere.....	bâton
bese.....	coupe-coupe
fali.....	âne
faamadugu.....	capitale
faantanya.....	pauvreté
fana.....	aussi
fara.....	écorce, écaille
gaari.....	fil à coudre
gala.....	indigo
gafe.....	livre
gaso.....	cuisine
gun.....	île
laada.....	coutume, menstrue
laban.....	fin
lahara.....	vie future
lamaga.....	remuer
lamukala.....	rasoir
malo.....	riz
madò.....	éloigner
mimi.....	inflammation de la gorge.

bana baga fagalant ye yèrè tanga ye

Dr. F. KULUBALI

San 1987 sètanburu kalo la tuma min malidenw b'u ka yèrèta san 27 nan nyaganyaga la bana jugu fila poyira an ka jamana mara dòw kònò n'o ye kunfilatu ye Kayi kafo kònò ani farigan cunnen min b'e laban ni sayi ye Kati ni Kita kafòw kònò.

Bana fila ninnu ka jugu n'ka yèrètanga b'u baga faga. U fila bée ju ye nògò ye u jènsèn ka teli wa u ka mògòfaga ye yòròinkelen ye.

Mun b'e bana ninnu bila mògò la? U b'e dòn taamashyèn jumènw fè? U b'e jènsèn cogo di?

An b'e mun k'e k'an yèrè tanga u ma?

Kalo tèmènen, «KIBARU» da sera farigan cunnen ma min b'e laban ni sayi ye. Nin kalo in na, kuma b'e k'e kunfilatu kan.

Kunfilatu ye bana ye dumuniw ni jiminta nògòlenw b'e min bila mògò la. Ale bana-kisèw b'e don da de fè. Kunfilatu delila ka bin jama kan Mali kònò san 1970. A b'e sòrò taamalaw de fè, minnu b'e yaala n'a bana-kisèw ye, k'a jènsèn u sen fè ani an yèrè ka dangatòya walew.

Kunfilatutò b'e fòonò kojugu wa kònòboli fana bëna don fòonò in na; a tigilamògò ka banakòta ka ca, k'a nyè k'e i n'a fò malojo. Banabaatò farikoloji b'e ban; a fanga b'e ban; a fari b'e magaya; a nyèw b'e taa wo kònò. Ni dèmè ma don a ma joona, a b'e se ka sa.

Ni kunfilatu b'e mògò la, an b'e mun k'e? An b'e jiminta caman d'a ma, ka dògòtòrò so ladònniya min ka surun an na.

Ni kunfilatu ye mògò min faga, an man kan ka taa n'a su ye yòròjan na. A fatura dugu min kònò, an b'a sudon yen; sanni k'a sudon an b'e odezawèli k'e k'a ko; o tòniko 3 b'e k'e ji litiri kelen na.

Janaja kòfè, minnu magara su la, olu b'u tègè ko ni odezawèli ni safunè ye. O tèmènen kò, an b'e banbagatò ka finiw bée jeni. An b'e mun k'e ka kunfilatu bali ka jènsèn?

Fòlò: an ka saniya an farikolo la.

- Bèe lajèlen ka kan:

- K'i tègèw ko n'i tilala banakòta la.

- Bèe man kan k'i tègèw ko minèn kelen ji la.

Filan: Sariya ka kan ka labato jiko sira kan. O la, an ka sokònò-magonyè, ji fan o fan, an b'e odezawèli tòniko 3 k'o la, i n'a fò: jiminta, finikoji, dumuni minnu tè tobi, olu saniyaji. An ka kan ka ji dafèlaw fana labèn, ka jurufilenw dulon jiri la; an b'e filenw ni tasaw ko k'u jè.

Sabanan: balo saniyako

- An ka nakòfènw ni jiridenw ko odezawèli la sanni an k'u dun.

- An kana sumanw bila gòngòn na, ani k'u labila dimògòw ye. An ka datugulan nyè-nama k'e k'u datugu:

- An b'e dumuniw tobi kosèbè sanni an k'u dun.

- An kana dumunifènw san dugukònòfèn feerelaw fè.

- Naaninan: Fèn o fèn b'e se ka bana ninnu lase an ma an k'olu kèle.

- An b'e nyamanw cè, k'u jeni walima k'u k'e dingèw kònò k'u datugu dimògòw ni fènyè-namaw nyè.

BANAKOTAA NI KENEYA

Banakòtaa b'e se ka k'e sababu ye ka bana caman lase an ma, i n'a fo kunfilatu, nyègènèbilenkè, tògòtògònin, mara, kònònugutigè aní bana caman wèrèw. Nin bana ninnu fèn o fèn mana an minè, a b'an sègèn, k'an tòorò, k'an ka hadama-denya nagasi.

Nin banaw b'e yèlèma an fè cogo di?

- An b'e bana ninnu sòrò banakòtaa sababu de la, bawo ni banabaatò taara banakòtaa la, n'a m'a yèrè saniya konyuman, k'a tègè ko ka jè, n'a y'a bolo di mògò o mògò ma, bana b'e yèlèma o tigi fè.

Hadamaden b'e se k'i yèrè tanga bana ninnu ma cogo di?

- A fòlò:

N'an bòra banakòtaa la, an k'an tègè ko k'a jè. An ka denmisènw tègè ko kasòrò ka dumunifènw di u ma.

An ka baganmisènw kèle i n'a fò: toto, nyinè ani sulantèrè. Ninnu bée b'e se ka bana d'an ma, n'u da donna an ka dumunifènw na. An ka dumunifènw ni jimintaw datugu walasa gòngòn kana da u la.

- Filanan:

An ka sutura walima, nyègèn sen an ka duw kònò.

LAADILIKAN

Kènèya kuma mana fò, tuma o tuma, an hakili ka kan, ka jigin fèn fòlò min na, o ye «JANTO YERELA» ye, i ko yèrètanga.

Yèrètanga ka kan, ka faamuya, ka bila kadara min kònò, o ye jèya ni saniya ye. O siratigè la, a b'e fò ko: bana kùnbèn ka fisa ni bana furakè ye».

A ka ca a la, bana mana mògò saniyalen ni mògò nògòlen minè, nyògòn fè, a b'e mògò nògòlen de sègèn kosèbè, k'a da nògò jòyòrò girinya kan, bana yiriwali la.

O kòsòn, saniya wale minnu nyininen b'an kelen-kelen bée fè, olu nyèsinnen b'e farikolo ma ani dumunifènw ni magonyefènw, an b'e se minnu ma, an sigiyòròw n'an baarakèyòròw la.

Latigè sababu la, bana n'a natuma don! Mògò si tè se, k'o bali... Tuma dò la yèrè, fura t'a la. Nka, o n'a taa o taa, bana ka mògò sòrò bolo dò kan, o ka fisa a k'i sòrò bolo dòwèrè kan.

Dugukolo suguya w

Nin ye kòlòsilikow ye minnu sèbènna
Bubakari KULUBALI fè ka dò fara kibaru-
kanubagaw ka dònniya kan.

CENCENDUGUKOLO NI NARADUGUKOLO

Cèncèndugukolo dò kè buteli dò kònò, k'o
hakè naradugukolo bògò kè buteli wèrè
kònò, i ka ji kè buteliw kònò, k'u yuguyugu
kosèbè, i k'u sigi yòrò kelen fo miniti duuru
ka dafa.

N'o barana, i b'u yuguyugu tuguni fo ka
lèrè kelen dafa, k'u sigi. I bè mun ye?

KOLOSILI

-Bògò sigira buteliw ju la, nka ji duurulen
don. Barisa cèncèn bè jigin jukòrò, ayiwa
bèlémisènw fana bè se ka sòrò cèncèn in
na, ka bòrògò kè a sanfé.

Bugurimugu Fogonnen bè ji la, o de b'a
duuru.

Jiribulu kunkuruw ni jiridiliw bè kunnala
la.

CENCÉN

-Cèncèn bè fan bée. Sanji bè taa ni cèncèn
ye ba folonw ni kò folonw kònò. Cèncèn
saniyalen bè yelenku a jèman don walima,
a nérèmugumandon.

Dugukolola cèncèn nyè geselen don, a tè
yelenku, bawo ani bògò nyagamilen don.

CENCEN LAJE KOSEBE:

I bë kisé misènw ye wa u ka gèlèn, ani
fana u cogayaw tè kelen ye.

N'i ye nègè jòsi ni cèncèn ye, a b'a nòn,
barisa cèncèn ka gèlèn ni nègè ye. Cèncèndugukolo
bè dabakisé nòn joona.

CENCEN BE JI MIN:

Buwati ta ka wo bò a ju la, ka cèncèn k'a
kònò; n'i ye ji bòn cèncèn' kan, ji bë bò
buwati jufé o b'a jira ko cèncèn bé ji bila ka
tèmè.

CENCEN TE NORO:

Cèncèn dò k'i tègè kònò, i k'o suuru du-
guma dòonin dòonin, cèncèn kisèw bé
kolonkolon nyògòn kan. Cèncèn tè se ka
mòn. Cèncèn ka ca dugukolo min na, olu ye
cèncèn dugukolo ye.

NIN TO I HAKILI LA:

Cèncèn dugukolo tè cèncèn dama ye.
Cèncèn caman b'a la, nka fèn wèrèw nyagamilen
b'a la, n'olu ye: bògòfasan-bòrò
nògòdò.

CENCEN DUGUKOLO:

Cèncèn dugukolow bë ji bila ka tèmè. San-
ji bè cèncèn dugukolo sògò joona. Ni san-
tigèra cèncèn tè nòrò mògò sen na. Bòrògò-

ji bè jigin cèncèn dugukolo jukòrò ni jiri
balo ye. Cèncèn dugukolo baara ka nògòn,
bawo, a yèrèkè ka d'i ka d'a ka fègènya
kan-Sanji bè taa ni cèncèn kisèw ye. Tilema
fè finyè bë wuli ni cèncèn kisèw ye ka taa
yòròjan. Finyèbilen ka ca Saheli jamana
la. Aw k'a dòn ko tiga ni sanyò bë nyè cèncèn
dugukolo kan.

BOGOFASAN:

Sow ni dagaw bë dilan ni bògòfasan
ye. Bògòfasan bë sòrò dugujukòrò tuma
caman, o de b'a to tufabògò bë bò dingè
kònò. Bògòfasan kolonsolen de ka ca:
-bilenman, finman, worojilaman.

Bògòfasan hòròn y'a jèman ye. Bògòfasan
yèrèwolo de bë kè ka sow seri.

NARADUGUKOLO:

Ji tè naradugukolo sògò joona. Ni san-
nana, ji bè sigi naradugukolow kan, ji dòo-
nin dòròn bë don a kònò.

Naradugukolo baara ka gèlèn, a bë ja ka
gèlèya, ka pèrènpèrèn tilema fè. Samiyè fè
n'u nyiginna, u bë magaya, ka nòrò tègèw
ni cikèminènw na. Cèncèndugukolo baara
ka nògòn ni naradugukolo ye. Nka samiyè
fè suman dòw bë nyè ale de kan ka d'a kan
a bë ji mara, a bë jiriw ka balo mara.

-Keninge ni malo bë nyè naradugukolo de
kan

BOGOFASAN NI JI

Ni bògòfasan nyiginna i b'a mòn i sago la.
a bë kè bògòw ni dagaw ni tufaw ye.

Bògòfasan kènè bë nòrò tègè la, bawo, a
bòrògòma dòn. Bògòfasan jèlen bë kè bò-
gòkuru gèlènw ye. N'i y'o bògòkuru ci a bë
mugumugu kòsèbè, o de kòsòn bògòw ni
dògòw bë jeni. Bògòfasan bë ji lajò. N'i ye
bògòfasan kènè kè buwati ju sògòlen kònò,
ka ji k'a kan, a bë ji lajò, ji t'a sògò. O dugu-
kolo ka dògò bògòfasan tè min na. Bògòfa-
san ka ca dugukolo min na, o ye bògòfasan
dugukolow ye.

NIN TO I HAKILI LA:

-Bògòfasan dugukolo tè bògòfasan dama
ye, fèn wèrèw b'a la, n'o ye cèncèn dòonin
ye ani bòrògò dòonin ye.

FORO:

Sann'i ka foro bin, i ka kan ka foro binyòrò
lajè, ka foro dugukolo lajè, ka jiriw baloco-
go dòn ni nafama don.

CIKEDUGUKOLO dunya

N'i b'a fè k'i ka foro bin, i ka kan ka dugu-
kolo barikamayòrò dunya dan dòn. Cikèdu-

gukolo jiri nògò ka bon, a ka dun wa barika
b'a la fana.

DUNYA JATEMINECO GO:

I bë dinge sen, ka cikèdu dugukolo dunya
suma n'a bë santimètèrè 15 bò wali n'a ka
ca n'o ye; o ye cikèdugukolo nyuman ye. Ni
cikèdugukolo dunya tè santimètèrè 15 bò, i
bë yoro wèrè nyini

NOGOFIN NYECI:

Nògòfin bë dugukolo barikaya. Cèncèn,
bògòfasan, buguri ni bélè, olu bée lajèlen
tè kè dugukolo nyuman ye ni nògòfin t'a la.

Cèncèn, bògòfasan, buguri tè nyògòn
minè fewu, ni ji tè boli konyuman; dugukolo
man nyi, barisa jiridili tè don dugukolo
kònò, u tè ninakili ka nyè, u tè jiri balo ka
nyè.

NI NOGOFIN b'a la:

Cèncèn, bògòfasan, buguri bë nyògòn
minè, nògòfin b'u nòrò nyògòn na k'u kè
bògòkisè ye; finyè ni ji bë tèmè o bògòkisè
ni nyògòn cè, o dugukolo ka nyi. Barisa
jiridiliw jiginni bë nògòya, u ninakilicogo bë
nyè, jiri bë balo konyuman.

NOGOFIN BE CENCEN DUGUKOLO BARIKAYA:

Nògòfin bë ji mara cèncèn dugukolo la
finyè ni ji t'o cèncèn dugukolo yèrèkè.

NOGOFIN BE BOGOFASAN DUGUKOLO BARIKA:

Nògòfin bë dò bò bògòfasan gèleya la min
bë dò fara finyè ni ji bolili kan. Dugukolo tè
nyè nògòfin kò. Foro mana mèen sènè la,
dugukolo bë sègèn, barisa nògòfin bë
dògòya. Nògò de b'a nafa segin a nò na.

NOGOFIN SORO COGO:

-Bagannògò:baganngògò bë kè nògòfin ye
dugukolo kònò. O de kòsòn cikèla ka kan ka
baganmara kè.

NOGODINGE bin ni furabulu
ani kala ni bagannògò mana nyagamin
nògòdingè kònò, nògòdingè kònòfènèw
bë kè nògòfin ye.

FOROMANYAN:

Dugukolo lafiya waati la, jiriw ni binw bë
bë sa; olu farikolofènèw bë kògò ni nògòfin
seginna dugukolo la. Dugukolo bë barika. O
de kama, o lafiya waati ka kan ka san ca-
man sòrò.

TASUMA:

An ka siran tasuma nyè, o hukumu kònò,
an k'an tanga kala, bin, jiribulu jenini na,
barisa furabulu, bin ni jiri ye nimafènèw
nògò ye.

Bubakari Kulubali Zafu kuntigi

Sirakòròla Bamakò kubeda

(Mali)

Mali silamètòn "AMUPI" ka kòngèrè fòlò kèra wasa kònò

Alamisadon kalo 11 nan tile 26 «lamice» dunanjigiso la, Mali silamèya ka kelenya n a ka nyètaa tòn (AMUPI) y'a ka kòngèrè fòlò dayèlè. Kòngèrè in dayèlè nyémögoya tun bë marakònònaw Minisiri Abuduramani MAYIGA de bolo.

Nyògònla jérèba in kèra fangaso minisiri dòw nyèna ani silamè jamanaw ka lasigi den minnu bë Bamakò ani AMUPI ka ciden minnu bòra Mali marakònònaw na.

Dunan minnu nana AMUPI ka wele lamèn, o ye Sawudiya jamana, Iraki, Misira jama na, Laginè, Burukina Faso Senegali, Palasitini ni Arabu jamanaw ka tòn.

Yanni kow ka daminè nyògonyekèlaw fòlòla ka kuranèkalan de lamèn. O kò Laji Umaru LI ye kuma ta, ale min ye tòn in kuntigiba ye. A ye jama fo Mali silamè bëe tògò la.

A y'a nyini jama fè u ka dugawu kè u balimaw ye, minnu banna k'u to tòn in nyémögokulu la. O kò sababuya minnu nana ni AMUPI tòn in sigili ye sen kan a donna olu la k'u bëe jèya mògòw ye.

O kuma kònò, silamèya yèrè donna Mali kònò cogo min na, a san 800 de filè aïn ye. Misiri 12 minnu tun bë Wagadu dugu kònò o waati, Wagadu min ye Gana kòrò jamana faaba ye. Kanku Musa ka Makantaa ni Sankore misiri jòli; nin bëe bëe Mali ka silamèya jira kabini lawale la.

Bèn nyinini silamèw ni nyògòn cè, o de nana ni «AMUPI» tòn in dilanni ye.

Silamèya kelenya n'a ka nyètaa tòn

«AMUPI» sigi cogo filè Mali kònò. Tòn in ye waleya minnu kë ka taa se bi ma olu danti gèli ka gèlèn, nka an bë se k'a fò ko a ye baaraba kë bën nyinini na silamèkuluw ni nyògòn cè.

Alaji Umaru LI y'a jira a ka jèmukan kònò ko silamèya bë ka jiidi ka t'a fè, o jiidili bë na ni ko caman ye minnu tumadòlama bë mògò dòw jòrè, ka mògò dòw jigi dayèlè.

Silamèya bë ka bugun cogo min na nin ye, o kèra sababu ye a juguw k'a nyini k'o nyètaa lasumaya wali k'a jò yèrè. Ladamu tinyè kojugu nana ni warajogow ni bagan jogow ye an ka dinyèlatigè la.

A ko «AMUPI» tè jèn n'a ye silamèw ka joli bòn, a tè jèn fana ni dantèmèmògòw ka walew ye. A kuntilenna ye ka Mali silamèw kë kelen ye jamana sariyaw labatoli kònò.

Alaji Umaru LI y'a jirà ko «AMUPI» t'a nyini sariya ka tigè ni kuranè ye Mali kònò.

O kò Minisiri Abuduramani MAYIGA ye kuma ta. A y'a nyini silamèw fè u k'u bolò di diinè tòw ma minnu bë jamana kònò, walasa u ka jè ka faso baara.

Sibiridon fajiri fè, Minisiri Abuduramani MAYIGA ye kòngèrè in kuncè. Bènkan minnu bòra kòngèrè in na olu kunbabaw filè nin ye.

U y'a jira ko madarasaw cayali min bë sen na sisani o bë taa «AMUPI» jiminsira fè. U y'a jira ko kalanbaliya ka kan ka kèle ni denmisènw lakahanni ye Arabukan ni an ka kanw na.

U y'u hakili jakabò delili la fana. U y'a

nyini dò ka bò furu ni denkundi ni sukow gintanw na. U y'a nyini fana fèrèw ka tigè denmisènw ladamuni konyuman na.

Nyémögokulu mògò 20 sugandira kòngèrè fè k'olu bila «AMUPI» kun na. Peresidanya dira Alaji Umaru LI ma tun. A ye layidu ta kòngèrèkèlaw ye k'u ye dannaya min d'a kan a bèn a jija k'o minèn fa.

Peresidan ka dankan kéra Modi SILA ye. Tòn waleyabaga kéra Kadi DARAME ye, ka sèbènyènabòlaw kë Garan KUYATE ni Yahiya KANI ye.

Tòn nafoloko dira Mamadu JALO ma; a kòkankow sirataamana kéra Abudulayi KAMARA ye; kolabènbagaw ye Male SI-SOKO ni Usumani Banani KAMARA ye.

Hadamadenya kow nyènabòbaga kéra Sumayila DARAME ni Mahamadu DIKO ye. Kunnafonikow kalifara Sidi KONATE la ani Isiyaka TARAWELE.

Kalankow nyènabòbaga kéra Hadi CAMU ni Abuderamani HAMIDU TURE ye. Jatew sègèsègèlikèbaga ye Mamadu Madani TURE ye. Minnu bë kuma mògòw ni nyògòn cè ka sitanè kunkèn olu ye Basidi HAYI-DARA ni Ayuba SUGULE ye.

«AMUPI» bolofara minnu bë marabolow kònò, olu kuntigwi kelen-kelen bëe bë nyémögokulu la ka fara hinnu kan, wa u fèla fana bë jate i ko tòw.

Kibaru

SANNIFEEREKO!

«Kibaru» kanubagaw bë fèn minnu dòn «Kibaru» sòrò cogo la, olu filè nin ye: «Kibaru» bakuruba sanni wari ye dòròmè 100 ye, san kelen kònò.

«Kibaru» kelen-kelen sanni wari ye dòròmè 5 ye, kalo o kalo.

Nka, «Kibaru» kanubagaw tè fèn kura min dòn «Kibaru» sòrò cogo la, o ye «Kibaru» sannifeereko ye.

O sirafigè la, «Kibaru» 100, n'olu sóngò bë bën dòròmè 500 ma, o bë d'a feerebagaw ma dòròmè 400, walasa dòròmè 100 ka k'u yèrèw ka tònò ye, kalo o kalo.

Ni mògò min ye «Kibaru» 100 yirika ta, kalo o kalo, o tigi bë dòròmè 100 sòrò «Kibaru» këmè kulu kelen-kelen bëe kan.

A sannifeere kunnafo ni bë sòrò cogo min na, o filè:

- ka lètèrè sèbèn k'a ci nin adèrèsi la:

«KIBARU - BP: 24 BAMAKO (Mali)»

kibaru kanubagaw

Sedu ni Amadu ka teriya

Nin ye «Sedu ni Amadu ka teriya» maana laban ye, maana min daminè bë «KIBARU» nimòrò 189 nan kònò.

So lankolon dò tun bë masakè ka bulonda la, kà gun masakè yèrè ka baramuso ka so la.

Amadi ni Siyaka datòla, a jiginna Siyaka kònò ko dunankènin ka sunògòba man nyi dunanya la.

Jaa! cè dò tun b'a fè ka masakè ka baramuso kunnatinyè, nk'a t'a dòn a bëna min kè, walasa a bë se ka masakè ka baramuso minè a la.

Amadi ni Siyaka dalen bë so kònò tuma min na, o y'a sòrò bulondaw bée tugulen don.

Masakè ka baramuso kamalen nana ni yèlén yèlén sen ye ka yèlén o fè masakè ka so la, ka don a ka dû kònò. A ye baramuso ka soda konKon; baramuso y'a ka soda yèlén, a donna.

Cè ni baramuso ye baro daminè tuma min na, baramuso y'i kanto a ma: i bë masakè faga bi su in na, k'a d'a kan dunan fila b'an fè yan bi an bëna se k'a nkalon da minnu na.

Masakè ka baramuso ni a kamalen tilalen baro la, a y'a ka bese ta, ka taa masakè kuntigè k'a n'o nyefò baramuso ye.

Fajiri welelen baramuso ko a kamalen ka don bondon kònò. bese nòròkòlenba masakè joli la, a y'o bila baramuso ka li jukòrò, ka don k'i sigi bondon kònò. Baramuso ye bondon datugu a da la, k'i da ka waa-tinikè.

Masakè fagali ma dogo siyaka la, k'o sababu bò Amadi ka mògòkòròba kuma dò la, a y'a fò min kònò ko dunankènin ka sunògòba man nyi dunanya la.

Masakè ka baramuso solila k'a kè i n'a fò, a tè masakè fagali kalama, k'o koliji bò ka t'o sigi nyègèn na. Jikalan sigilen kò kolijòrò, a taara don masakè ka so kònò, k'i bolo fila d'a kun ka kule ka mògòw wele: «A'ye na, mògò dò ye n'cè faga».

Dugu bée bolibaatò nana: «Mun kèra?

Mun kèra? Masakè ka baramuso y'a fò mògòw ye ko cè fila minnu sira yan surò, k'olu de y'ale cè faga.

Dugu sariyatigèlaw ye Amadi ni Siyaka wele ka fara dugu mògò tòw kan. Kabini Amadi y'a mèn ko masakè fagaliko nkalon dalen d'u la, ale ye kasi daminè.

Amadi ye mògòkòròba kuma minnu fò Siyaka ye, a hakilijiginna o dò la ko: «mògò nò tè ko min ye, i kana jòrè o la.

Amadi bë kasi la tuma min na, Siyaka y'a f'a ye k'a kana kasi, k'u tè faga.

Amadi y'a jira Siyaka la, ko n'u ma se ka faga, ko jinèkè ye fèn min d'u ma, k'ale b'a ta bée di Siyaka ma.

Dugu sariyatigèlaw y'a jira ko Amadi ni Siyaka ka kan ka faga. O yòrò la Siyaka ko sariyatigèla ma: «a'yaw jò!! kuma bë n'fè k' a'faw ye». Sariyatigèlaw tun b'a fè k'u ban.

Nka cèkòròba dò k'u ma, tinyè don ale tè sariyatigèla ye, ko nka u ka kan k'u jò ka Siyaka hakilinata lamèn fòlò.

Siyaka y'a jira sariyatigèlaw nyémògò la, k'a ka mògò bila ka taa masakè baramuso ka li jukòròla lajè, n'a ye min ye, a k'o ta ka n'o jira jama la.

O ko kér'o cogo la. Ciden taara ka na ni beseba dò nòròkòlen ye joli la.

Siyaka ko tuguni sariyatigèla ma: «mògò bila ka taa baramuso ka bondon kònòna lajè, n'u ye min ye, u ka n'o jira jama la».

Kamalenkòròba fila taara cè dò jolima sigilen sòrò o bondon kònò, k'a ta a tègè ma, ka na n'a ye sariyatigèlaw yòrò.

Nin bée kofè, Siyaka ye kuma ta, kabini cè dontuma du kònò fo ka na se masakè fagali ma, a y'a bée nyefò. O yòrò la, a dònna ko tinyè bée Siyaka fè.

Komi kuma fòlen kòrò tò ye dalamaga ye. Fagali ma bò min kè, Amadi ye layidu timè k'a ka fènw bée di Siyaka ma.

Siyaka faantalama bòra dugu kònò, a faamanama seginna dugu kònò.

Amadi faamanama bòra dugu kònò, nk'a faantalama seginna dugu kònò.

N'balimaw, aw ye nin ye, ni mògòw k'u b'i kòniya, n'Ala ma sòn, mògòw ka kòniya bë kè fu ye.

Jawoyi Kefa JARA
Koyan Katimara la

KA BO SIBI

Anw nisondiyalen bë bataki nin ci kibarulàselaw ni kibarulamènnaw bée ma. An ka foli bë ka taa Mamadu Nyama JARA ma, ale min bë KIBARU jèmukan nafama lase juma o juma.

Ni kuma diyar'an da, an b'a fò ko balikukan dabòra anw togodala mògòw dama de kama, bawo anw tè se k'a nafaw fò k'a ban.

N'an ye jateminèkè, dugu caman balikukan landenw bë u ka duguw nisòngòkow nyènabò; dòw nyèsinnen don sannifeerekow ma; dòw ye dugufurakèlaw ye.

An ka foli bë kalasakaw ye, bawo u cèsirilen don balikukan fè. Anw fè yan kalasa, balikukan landen minnu b'an ka kalanso kònò, a hakè bë se mògò 40 bonyòngo ma. An ka tanuni bë kalasa cè n'a musow bée ye.

Saki KONATE ani Banja KANTE animatèriw don kalasa

KA BO CELE

Ne Soliba TARAWELE bë nin lètèrè ci KIBARU ma, walasa ka foli ni walenyumandòn lase balikukan kuntigè ma ani ka foli ni tanuni kérèn kérèn lase an ka Shèfu de ZAFU ma, n'ye Isa Dagaba DABO ye, min sigien bë cèlè, ka foli lase cèlè balikukan landenw bée ma.

N'bè n'ka bataki laban ni kuma kòròma dò ye k'a da Kibaru kanubagaw fulo kan:

«Jiri kelen bë dinyè kònò, bëe b'a dentigi ye, nka mògò si t'a kònòma ye.

O ye jiri jumèn ye ?

Soliba TARAWELE
ka bò Cèlè

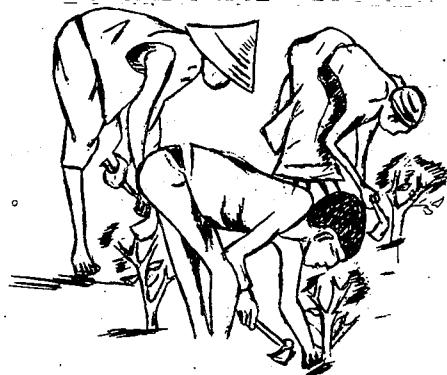
kuma yòrò

KA BO CELE

Jumadon, utikalo tile 7, san 1987, o kèra jiri tògòladon ye anw fè yan Cèlè. Mògò minnu tun bè jirituru kènè in kan, o y'an ka denmisènw ka foroba tòn «UNJM» mògòw ye ani musow ka kelenya tòn «UNFM» ka fara duguyiriwaliton nyémögò Juba TARAWELE ni sèfu de Zafu Isa Dagaba DABO ani Cèlè cikèlakòlden Sungalo KONATE kan.

Jirju fòlò turuli bonya dira musow ka nyémögò ma, n'o ye Waraba GUWANANBA ye. Dugawu donna k'a nyèsin faso kanubagaw ni ji ni kungo lakanabagaw bée ma.

Jiri ninnu turula don min sògòma, sanba dò nana o wula fo ka se milimètérè 45 ma; o b'a jira ko jiri tè fèn gansan ye.

Nin baara bée lajèlen kèra ji ni kungo nyémögòw nyèna minnu bè Katì ani Jalakòròbugu, ani sirasènè ciyakèda ka mògò min sigilen bè Katì, n'o ye salifu SANOGO ye, ka fara Mahamani KONDO kan, n'o ye Guwani Zéri kuntigi ye.

Jiri 300 de turula an fè, anw b'a nyini Mali duguw bée fé, u ka nin baara nyögòn kè, walasa an ka jamana bè bò sahelikungoya la.

An ka foli bè ka taa Kibaru ni balikukalan nyémögòw n'u kanubagaw bée ma.

Ka bò Cèlè .

JEKABAARA NYOGON DAAMU TE!

Bamananw ko: jèka fò ye daarmu ye, nka jèkabaara nyögòn daamu tè; bawo jèka fò mana npuren o npuren tu, jèkabaara de b'o dògòjalán siri.

O jèkabaara hukumu kònò: balanmansala, jelibanin, Solefara, Namagana, Manbila, Komankuta ani Sebekurani, nin dugu ko fòlenw mògòw y'u kè Tawura kulu kan, k'u b'a ci, ka sira bò a fè k'a bila Narena la, nin y'a kalo damadò ye.

Ka bò balanmansala ka tèmè balankomána fè ka na Narena, o ye kilomètérè 30 ye. Nka n'i bè bò balanmansala ka tèmè Tawura kulu fè ka na Narena, o ye kilomètérè 10 hakè ye. Tawura kulu yèrè janya hakè ye kilomètérè 1 nyögòn ye.

N'démè wara la, o k'a sòrò a kunnyanfan b'i bolo. Narenakaw ye dugu ninnu bolomagèn ni denmisènjolen 100 ye.

Bi, bi in na mògò 500 nyögòn bée bée baara la kulu in kan ni soliw ni besew ni seginkuruw ye.

«N'i m'i ka bana yaala, i t'a sanbaga sòrò»; o tèmènèn kò, a bè fò ko «n'i ye tu gosi, i b'a kònòko dòn». O siratigè la, an bè dèmè nyini fasodenumanw fè ani «ONG», n'olu ye jamana wèrèw dèmèkèciyakèdaw sigilen y'an bara. «Tama man dògò, baa kelen man ca»; jòn bée n'i seko dòn. An ka bonyanyèbila foli bée bée ye: Aw ni ce.

Dawuda JABATE
Animatèri Narena

KA BO KALANBANKORO

Jakòngò binna, n'kòrò sonsan ka dugu kan san dò la. Dugukolo baarakèla bérè tè dugu in kònò. An bée b'a dòn ko jakòngò tè taa n'a ma kèle, nka magankèla de b'e s'o la, o kèle tigya tè salayabaatò ka sira ye, bawo ale t'a dòn ko baara bée mògò bò jònja la.

Dòn dò la, n'kòrò sonsan taar'a ka foro dan. A tora danni na k'a kabakurun cènyumanin dò wuguba n'a ka daba ye.

A ye kabakurun in ta min kè, a dusu nyagali la, a ni sawara. A da tilal'a la ka kuma fèn in fè , i n'a fò mògò, a ko: Ee! Ala, nin ye mun kabakurun suguya ye?...

Kabakurun y'i kanto a ma, n'té kabakurun gansan ye. N'i mago bée fèn o fèn na, dònkilin dò bée yen, n'i y'o da dòròn, o y'i haminanko nyèlen ye. A ye n'kòrò sonsan dege o dònkil la.

O kèlen, n'kòrò sonsan ye dònkil in da sinyè saba; yòrò bée kèra dumuni ye i kòrò. N'kòrò sonsan y'a ta kè dumuni ye, fo k'a nònkonkuru ja; a dèsera pewu, f'a y'i yuuru, k'i da ka sunògò.

Fitiri selen, a ye so sira minè n'a ka kabakurun nafama ye. A selen so, a y'a dogo kilikili a ka kunkòròdonna jukòrò, k'i kanto a muso ma k'ale farikòlo bée b'a dimi, k'o ka birifini biri a la.

N'kòrò sonsan bée mun kè tuguni?... A bée dònkil in da, ka birifini kòròla bée kè nyò mòlen ye. A y'i warafa nkani ! k'i da fo ka taa dugujè.

Ala y'a to a ka masaya la, n'kòrò sonsan nyinèra, a ka kabakurun kò so, ka taa foro la.

O kèlen min kè, a muso taara bò subahana fèn in kan, n'k'a ma se a da la cogo si la, a kabara, fo k'a damatèmè. Kabakurun y'a fana latèmè, i n'a fò a y'a cè latèmè cogo min na.

Muso in ye yòrò bée lajèlen kè dumuni ye, a fana y'i warafa, fo k'a hakili sigi; a nimisi wasalen, a ye kabakurun nyininka:

- E ka dònko n'i ka seko y'i yòrò jumèn ye?

A ye muso jaabi:

- N'i ye n'ko ni baganbo ni safuné ye dòròn, n'ka dònko ni seko bée ban.

A y'o fòtuma min na, muso y'i kanto a ma:

- Hònhòn! ne cè ka o don bana sababu tun ye e de ye!

A y'a ta, ka t'a ko, fo k'a jè, i ko bugurijè ka n'a da a nò na.

Muso cè, n'kòrò sonsan kòròtòra ka segin so. A sera so yòrò min na, a y'i dèn k'i sigi dilan kan. A y'i bolo don-kunkòròdonna jukòrò, ka kabakurun labò, ka dònkilin da.

Kabakurun y'a jaabi, nk'a kan ma kè kòròlen nyögòn ye, bawo a baika banna, k'a sababu kè n'kòrò sònsan muso ka kowögòbè ye.

Bubakari KULUBALI
B.P. 178. -Bamako-

KA BO NAFAJI-KURA

Nin hakiljakabò sèbèn bòra ne Cèkura DUNBIYA yòrò Nafaji-Kura, sebekoro mara la. Hakiljakabò kuma in filè aw kòrò, kibaru kanubagaw n'a lafasabagaw: «So fila bée dinyè kònò, mògò bée yèlèn so min

kibaru kanubagaw kuma yòrò

kan: so fòlò tulòlen don, a ka bon kojugu. Mògò o mògò mana a ye, o bè kabakoya a ka bonya la; nka ni mògò min b'a fè k'a siri bin na o b'a siri ni gaarakisè kelen de ye; nka o n'a taa bée so in tè se ka gaarakisè kelen in tigè..

So filanan fasalen don kojugu. Mògò o mògò mana a ye, o b'a fò k'a sèbè fasalen; nka n'o tigila mògò b'a fè k'a siri bin na, o b'a siri ni nègèjòlòkò ye, nka so fasalen in bë tilen ka jòlòkò in tigè.

An balimaw, so fila ninnu ye so jumèn ni jumèn ye ?».

Cèkura DUNBIYA
Nafaji-Kura

SANAMANI SIGICOGO

A)- Sanamani kòrò ye mun ye?

- Sanandugu. Sanan bë dugu min na! Da lateliya de y'a kè «Sanamani ye»

B)- Sanamani ni dugu minnu bë danbo:

- Gaana b'a k'è nyé ka fè; Kakun b'a tilébin fè; Badunbila b'a kòròn fè; Buguba b'a banyanfan; nka o dugulaban fila in bë Tuba arondisiman na, Bananba kafo la.

Sanamani bë Sirakòròla arondisiman na, Kulukòrò mara la. Sanamani ni Sirakòròla cè ye kilomètèrè 18 ye.

Sanamani sigili ni nyinan cè, o ye san 130 ye.

C)- Dugutigiw

- Cèkura Kulubali ye san 12 kè dugutigiya la, Sookò Kulubali ye san 9 kè dugutigiya la, Nòkò Kulubali ye san 8 kè dugutigiya la, Fotigi Kulubali ye san 7 kè dugutigiya la, Dòsé Kulubali ye san 8 kè dugutigiya la; Dònkose Kulubali ye san 9 kè dugutigiya la, Yaranka Kulubali ye san 12 kè dugutigiya la; Yokoro Kulubali ye san 7 kè dugutigiya la; Banjugu Kulubali ye san 8 kè dugutigiya la; Baba Kulubali ye san 20 kè dugutigiya la; Gòngòri Kulubali ye san 5 kè dugutigiya la; Gaanò Kulubali ye san 15 sòrò dugutigiya la. Ale de b'a la sisan. A san ye 93 ye nyinan ye.

Sanamani dugu ye ga 44 ye. A dugumògòw ye 513 ye.

D)- Nyòmasa minnu témèna:

- Cèkura Kulubali, Sookò Kulubali, Gònbà Kulubali, Kiki Kulubali, Yetinèn Kulubali, Dònniye Kulubali, Còolò Kulubali, Guwantin Kulubali, Samakònò Kulubali, NDònyi Kulubali, Soma Kulubali, - Cèma Kulubali, Zan Kulubali

E)- Nyòmasa Kuraw:

- Gannègè Kulubali, Bakari Jara, Còo

Kulubali, Masa Kulubali, Ngolo Kulubali
- Yusufu Jara, Koninba Kulubali.

F)- Dugukolo suguya saba bë Sanamani

- Cèncèn dugukolo; sanyò, fini, da, bara, tiga bë nyé yen.

- Faladugukolo dësèlen bë yen, bawo a tè mètérè 100 bò.

- Bè lè dugukolo: yen bilalen bë baganmara yòrò kama, barisa yeñ sènèli ka gèlen.

H)- Sènèfènw:

- Tiganikurun, gende, baniku, gan, nbènè, shò.

Jiko dësè ye nakòsènè dabila.

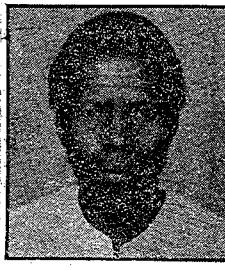
I)- Kalan siratigè la

Madarasa ni misiri ye kowèti jamana ka dêmè ye.

- Mònprèw ka so ni balikukalanso fana bë Sanamani dugu kònò Jamakalan de y'a to ni Sanamanikaw ye balikukalan sòrò. A kalanso dayèlèla Utikaloo tile 10 san 1986 la.

J)- Laadalakow:

- Dogo, jankoko, ntomo, nkòmò, kòtèba, olù ye dugu laadalako dòw ye. Dugu bilakorow ka nyénajè ye ntomo ye. Dugu npogotigiw ka nyénajè ye. jankoko ye. A tòw ye dugumògòw ta ye.

Banjugu JARA
animatèri
Sanamani-Sirakòròla
Arondisiman Kulukoro
Mara.

KA BO KARAGUWANA

Nin ye foli sèbèn ye ka bò Madu Male yòrò, ni dòw k'a ma Natela Madu. Ne nisòndiyalen bë KIBARUSO baarakèlaw bée fo ani minnu bë tètèrèw ci «KIBARU» la.

«KIBARU» ye fèn ye, min nafa ka bon, bawo i b'i to dugu dò la, ka dugu wèrè yòrò dòn, k'a sòrò i ma se o dugu la fòlò.

N'aw ye denmisèn nyèmògòw ye aw ka dugu la aw bè se ka dugu wèrè denmisèn ka baara nyumanw n'u ka kewale nyumanw komèn; o bè se ka kè sababu ye, aw ka se l'o wale nafamaw ladege aw bara.

Balikukalan nafaw kòsòn, n'bè balikukalandenw bée fo ani kibaru

kalanbagaw bée. N'bè foli lase n'ka kalanden jolen dòw ma karaguwana, n'o ye Yaya Male ni Salifu Male ni Shaka Dawu ni Umaru Fofana anii Adama Kònè ye, n'u ka gèrèn tògò ye ko «gèrèn yèrèdòn».

N'bè Amadu Ganyi KANTE n'a baarakènyògònw bée fo.

Karaguwana ye dugu ye, sokola 24 bë min kòròn n'a tilebin cè. Cikèbuguda 6 fana b'a kònò. A dugu kalanden jolenw de b'a lènpokow ni sannifeerekow bée nyènabò.

Madu Male
ka bò karaguwana

KA BO FINKORO

Ne Dirisa SANOGO bë nin bataki ci kérèn kérènnya la BÀLIKUKALANSO ni KIBARUSO nyèmògòw ma, k'o sababu bò an bara kanw nafaw la an bolo.

Kabini balikukalan daminè fo k'a n'a bila bi la, a ye nafa caman lase an ka duguw ma; a ye mògò caman hakili dayèlè, ka kalanbaliya dògòya. Dònniya jènsènna Mali yòrò caman na, Ala n'an wolokanw kajanni sababu la.

Balikukalan ye mògò caman nyè yèlè, k'u bò kunfinya dibi la, cè fara muso kan. Ala ni BALIKUKALAN ni KIBARU barika la, malidèn caman b'u yèrè nyènabò u bara kanw na. Balikukalan nana nansarakan jòyòrò fa mògòw bolo, minnu ma lakòli kè.

I mana se Mali dugu caman na, an filè don min na i ko bi, balikukalanden jolenw bë sèbèn suguya bée dò nyègèn u yèrè ye, k'u ka sannifeere walew nyènabò u yèrè ye. Nin bée de b'a jira ko balikukalan nafa tè se ka fò k'a ban.

Dirisa SANOGO
ka bò Finkoro

kibaru kanubagaw kuma yòrò

KA BO KONGO

Nin ye kunnafonidi lètèrè ye, min bòra Soriba JAKITE fè, ni balikukalanden tun don banankoro, n'o bè jijan kubeda la, Kita kafo kònò.

Maliden minnu sigilen bè Puwènti Nuwari, KIBARU ye tògò kura sòrò olu bolo ko: «n'datèkumarò».

Maliden tungaranke 12 farala nyògòn kan, ka balikukan kù. Kalan daminè waa-ti, u tun ye mògò 12 dòròn ye, san 1985 desanburu kalo tile 8. Nka, sisan, kalan-denw hakè ye mògò 46 sòrò.

Malidenw ka forobatònba min bè Kongo, o y'u dèmè baara caman na, i n'a fò kalan-sokow ani kurankow ta fanfèla la.

U ka jateminè la, balikukalanden mògò 28 bè yen, minnu b'u ka jatew bò, u yèrè ye, u b'u hakili nataw bée kù sèbèn ye, u yèrè ye, bamanankan na.

N'i y'a ye, olu ye KIBARU tògò da «n'datèkumarò», bawo olu tè se mògò si ma, k'u ka jatew minè, walima, k'u hakilinataw sèbèn.

O yòrò la, u ka foli ni barikada bée baliku-kalan ni Kibaru nyémògòw ye, su ani tile, Mali kònò an'a kòkan.

Usago ye balikukan gafew sòròli ye, i n'a fò, jate ni kalanjè taw, bawo fèn o fèn bée se, k'anw faso Maliba in lataa nyè, o de y'olu haminanko ye. O tuma, Ala ka si ni kènèya di Mali nyémògòw ma ani balikukan ni kibaru konyénabòlaw.

Soriba Jakite
BP 1025 Puwènti Nuwari
KONGO jamana.

JAABI

Mali kunnafonidiso ni nègèjuruso minisirì tògò la, an bée Puwènti Nuwari malidenw fo u ka nkaniya nyuman n'u ka yèrèdòn baara kòsòn. Tunga tè danbe dòn. Tungarankè man kan, ka fili a yèrè ma: O ye kuma kòròma min ye, a n'a kòrò bée nyògòn na, min bée jèya, don o don, jamanaw ka kewale la.

Faso bée jò, k'i to a kònò, i n'a fò a bée sè ka jò, cogo min na, k'i to a kòkan.

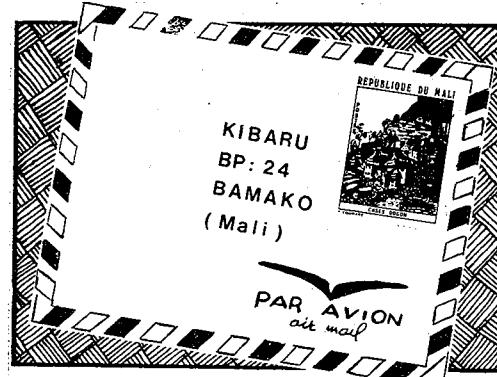
Kongo malidenw y'a dòn, k'a mana kù cogo o cogo, don dò, u bée segin, u faso la; nka u t'a fè, u dunannama de ka segin, o de kòsòn u ye sira b'u ni. Mali cè, walasa, u kana kù dònbagalafili ye, u faso kònò.

Ala ka «n'datèkumarò kanubagaw ka jè yiriwa, k'u ka kow bée sabati, k'u ka bònògòla sira teliman kù balikukan ye, an b'a kanu, min ka nyèsòrò u bolo a nyè ma.

Min ye balikukan gafew sòròli ye, o ciyakèda adèrèsi filè: DNAFLA-BP 62-BA-MAKO (MALI).

KA BO KONU

Lètèrè nin bòra Mamari KONATE yòrò ni balikukan karamògò don Konu Joro, Segu mara la ka ci «KIBARU» ma, n'o y' an ka yèrèdònkalan sinsibere fòlò ye.

Ne Mamari nisòndiyalen bée dòonin fò aw ye balikukan nafaw kan:

-Fòlò, anw ka mògòw tun ye kalan in kù bolokòfèfèn ye, nka bi bée y'a minè n'i bolo fila ye, k'a d'a kan, u y'a nafa ye k'a ban.

Kalandenw bée lètèrèw ci dugu ni ñugu; jamana ni jamana.

A filanan, an ka balikukan denw bée «KIBARU» kalan, ka sènèkè, baganmara, kènèya sabatili walew ani jamana kibaruyaw nyèfò mògò tòw ye.

A sabanan, nyinan anw ka kalanden jolen dòw ye baarakè dugu sannifeere jèkulu la, cikèlakòlidew kérèfè. U b'o baarakè Segu malosènè ciyakèda, «Operasòn iri» ka hukumu kònò.

O kèra sababu ye ka dannaya don cikèlaw ni cikèlakòlidew cè.

Halibi, ne b'a nyini konukaw fè ani malidenw bée, an k'an cèsiri an ka bònògòla la an ka wolokanw sira fè, sabu jamana ka nyètaa baara teliman dò ye balikukan ye.

N'ka foli bée ka taa Mamadu Nyama JARA ma ani «KIBARU» baarakèlaw bée lajèlen.

Mamari KONATE
animatèri Konu-JORO

KA BO KALIFABUGU

Laadilikan in bòra Madu KONARE yòrò, ka bò kalifabugu, Katì, kubeda la n'u b a wele ko Madu Warabugu.

N'b'a nyini balikukan kanubagaw bée fè, ani malidenw bée lajèlen, u bée k'u jija ka kalan, a mana kù kalan suguya o suguya ye; bawo kalan kelenpe de bée se ka kunfinya kèle ka bò Mali kònò.

Nka kalan min bée se ka bònògòla teliya an bara, o ye balikukan ye, min bée kù faso kanw na. Jamana tè jò ni kalan tè; baara yèrè fana tè sira sòrò kalan kò.

N'an bée y'an bolodayòrò dòn, an bée nyèbò setigi jamana minnu fè, an bée k'olu nyògòn ye.

O siratigè la, n'b'e min nyini mògò kalanenw fè, u bée k'u jija ka mògò 2 walima mògò 3 kalan, u ka so, wàli u ka duguw kònò, n'o kèra kunfinya bée dugu dòonin dòonin Mali kònò.

N'ka foli ni walenyumandòn bée ka taa balikukan ni kibaru nyémògòw ma. Anw fè kalifabugu yan, anw cèsirilen don kalan ani baara fè.

An ye baara caman kù an ka dugu la; an ye min kù san 1985 ni 1987 cè o filè: an ye lakòliso kilasi 9 jò, ka dògòtòròso kòrò baara; an ye jiginniso jò ani ka kòlòn belebele fila sen; an ye faramansi dò fana dilan.

Kalifabugu ye duguba ye, kin 6 bée mjin kònò n'o ye: buwòla; jawelena; kunwòrla; nyamakuna; jurala ani fèrèla ye.

An cèsirilen don balikukan fè cogo min na, an sago ye dugu tòw k'an ladege o baara la.

Madu KONARE
Ka bò Kalifabugu

SARA NI SANGA

Musokòrònin dò tun bè dugu dò la, denkè kelenpe de tun b'a bolo. Denba in y'a nyini cogo bèle la, k'a den in lamò konyuman. A ye jogo nyuman kanu n'a denkè in ye.

Nkalon ni nanbara ni layidutinyè, a y'olu kè a tanaw ye. Den ka mògòya sinsinen, a y'a bilasira ni laadilikan min ye, o filè: «N'den, sara ni sanga bèle yòrò min, lagosi ni nòoròtinyè fana bèle yen».

N'i ye sara ni sanga sòrò, i munyun, i k'i jogo nyè. Mògò bèle se so la, k'a sòrò i ma yèlèn a nunkala kan. Sanga ni sara man kan ka mògò bila a seko bèle waleyali la; n'otè, i bèle to sebe sanfè, ka bin kòlòn jugu kònò.

Kalo damadò o kò, bakòrònin sara. A janaja kèra. Den tèmèna n'a ka baara ye, n'o ye donsoya ye. Denkè in kuntere nana wuli, fo k'a kè donsoba ye. A tun tè don kungo kònò, a bololankolon ka bò abada; wa a tun tè fèn wèrè faga sogoba dama kò.

A dawula nana bonya, fo k'a damatèmè. Dugu kònò, n'a tun tè jè min na, o jè tun tè sabati; n'a da tun tè kanu walima furu min na, o kanu walima o furu tun tè kè.

O de kòsòn, a nyinèra a yèrè kò; a hakilibòra a ba ka laadilikan kò, ka na faantankè dò musonin kelen kunnatinyè, k'o k'a furumuso ye. O fana y'a ta to Ala ma.

Cè in tòra ten, ka san fila, san saba kè, a tun tè hali kònò wulitò ye, a nyè na, sanko kungo sogo wèrè. A-nana kè fugari ye, fo k'a dèse a yèrè kòrò.

A ye muso min kunnatinyè, o y'i kanto a ma don dò ko: «n'i dèselèn don n'kòrò, i dun tè n'bila». A hakili jiginna a ba la, o yòrò bèle, nka kow tun taara, k'a bolo dan, ka ban.

N'teriw, a bèle fò, an fè yan, ko bangebaga dugawu tè bin; o de kòsòn u mana laadilikan minnu fò an ye, n'an y'olu timè n'u ka dugawu ye, a ka c'ala, an bèle se ka sègèn, nk'an tè malo abadà.

Tumani Yalamu SIDIBE
Kangaba

HAKILIJAKABO KUMAW

Fèn kelen bèle dinyè na, a musokòròbalama ka nyi n'a npogotiglama ye! O ye mun ye?

Fèn saba bèle dinyè na, n'i ye kelen konnègè sòrò, i b'a tò fila konnègè sòrò! O ye mun ye?

Yaya DANBELE
balikukalan karamògò (Segu)

Fèn kelen bèle dinyè na, a tè se ka foyi nyè a yèrè ye, fo n'i y'a nyògòn wèrè kè

k'i yèrè dèmè. A tè se k'a yèrè mago nyè nka a bèle mògò mago nyè.

O ye mun ye?

Modibo Koman Dunbiya
Janelia Sibi.

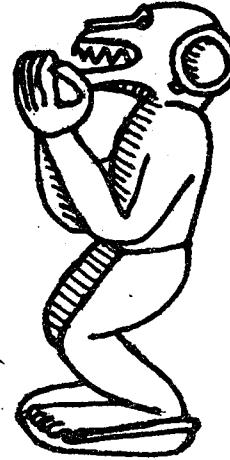
Fèn kelen bèle dinyè kònò, don o don dinyè bèle t'a bilasira. Nka don o don fana dinyè bèle to k'a fèn kelen taatò ye.

O ye mun ye?

Shaka Jalo
ka bò Manjèla.

N'balimaw, waliden ani i yèrè den, jòn ka kan ka diya i ye fòlò?

Musitafa Sogoba
Jakuruna Niriso Jeli.

Nin ye hakilijakabò kumaw ye, ne Saliya SANOGO ni balikukalan karamògò don ka bò Duna-Una, kilela arondisiman kònò, n'bè minnu da aw tulo kan.

«Sagajigi kelen bèle dinyè na, n'i y'a kantigè, a joli tè bò; n'i y'a tobi, a joli tè bò; nka, i bèle k'a sogo nyimi tuma min na, a joli bèle bò o waati. O ye mun ye, an balimaw?»

«Nin kèra cè dò ye, a ka wèrè falen tun bèle misiw la. Nka cè in nana misi kelen san k'a don a ka misiw cèla. O misi kelen kèra sababu ye, k'a ka misiw bèle lajèlen faga, k'a ka misiwèrè ci.

N'baw ladònniya, k'a fò ko cè in tun bèle misi kofolen in san tuma min na, a tun ka kènè a nyè bèle ma.

Jaabi jumèn b'aw bolo, nin hakilijakabò kuma in na?

Saliya SANOGO
ka bò DUNA-UNA (KILELA)

sekoni

Nin ye lètèrè ye ka bò Nyònò, min bèle Segu mara fè. Lètèrè in sèbènna ne Adama SAMAKE ni Madu KULUBALI fè. K'a ta KIBARU kuntigi la ka tèmè a dankan fè fo ka na se jumadon jèmukan lasebaga nyuman Mamadu Nyama JARA ma, an ka foli, tanuni ani walenyumandòn bèle ka taa KIBARU mògò bèle lajèlen ma.

Kuma kòròma min b'yan bolo k'a d'aw tulo kan, o filè nin ye:

«Dinyè kònò, npalan fila bèle mògò kelen-kelen bèle kan na. I nyè bèle nyèfè npalan na, nka i nyè tè kofè npalan na. O ye fèn jumèn ye?».

Adama SAMAKE ni Madu KULUBALI
Ndebugu-Nyònò mara kònò.

LAYIDU TIMEBALIYA

Nin kèra cè dò ye, ale tun bèle dantanfènw ka kuma mèn.

Nka dantanfènw min y'o dalilu d'a ma, o y'a gèlèy'a ma, ko n'a yèlèla dantanfènw ka kuma la don o don, a ye dònko min d'a ma, a b'o minè a la. Cè sònna o ma.

Don dò la, cè taara sugu la; a y'i sigi nyòtigi dò kòrò, o tun ye nyèkelen ye. Shènin dò nana cè ka nyò sogen cè y'o gen.

Shènin ko eee! i jo bèle ne la, komi ne taara i nyè nyuman fan fè, o tè wa?

Ni ne tun taara i nyè tolilen fan fè, e tun bèle ne ye wa?

Cè min bèle dantanfènw ka kuma mèn, o yèlèla, ka yèlè, fo cè nyèkelen sòmina.

O la, a y'a nyininka: e bèle ka yèlè ne la wa?

Cè ko a tè yèlèla la.

Nyèkelen ko, k'o tuma, n'a ma a yè kùn fò a ye, k'u bèle sa nyògòn na.

Cè siranna f'a y'a yèlèkun fò, nka a fòra a ye cogo min na a ka dalilu tununna a la, bawo a ma s'a da la, k'a ka layidu dilen timè

Adama Dumuya
Kokiri Masina kafo.

dònko kènè

DINYE

O don o,
Mògòw taara karisa janaja la.
O dugusèjè, dò fana fatura;
Mògòw taara o yèrè janaja la.
O mògòw bée dun b'u taadon de kònò.
O de kòsòn, bée bée wele ko karisa.

Dinyè in kònò,
Suw de bée suw kunko kë;
Bée ye su ye, nka, si tè ko to, si ta la!

Aaaa! Kabako!
Dinyè in kònò,
Dòw bée nyògòn bana!
Dòw bée nyògòn furakè!
Dòw bée nyògòn nafa!
Dòw bée nyògòn jigitugu!
Dòw bée nyògòn jigitigè!
Dòw bée nyògòn faga!

Mun-na hadamadenw bée tan?
Alat'an to, sayat'an to,
An yèrè t'an yèrè to!
Dinyèsigi bée tan de!

Tumani Y. SIDIBE
Kangaba.

CEYA

«Cèya ye gundo ye»
An ka mògòkòròbaw ko ten.
U ma nkalontigè,
Barisa, ko si gundontan tè mènèmènè.

E n'i teriw bëenna ko kan,
Mun de y'o bò kénèma,
N'e ka gundo fara tè.
Aa! n'teri, o tè cè ma tògò nyuman ye dè!

Etaara i mògò nyògòn dò suko yòrò la,
O ka sayalajabakow këra mògòw
dakònògè sè ye.

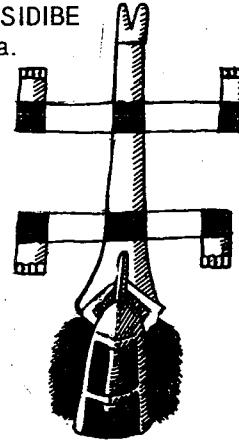
E, n'teri, cèbakòrò ma tògò du'man tè
Dafinyèya ye dè, e m'o dòn?

E terikè y'a ka nyininfèn dò
Sòròli kalifa e la - muso wali fèn wèrè,
O kotinyèna, K'asababu k'o sònjugu
dò dònnye ye,
E, n'teri dannaya ka gèlèn dè!

E min këra sababu ye
Ka balimaya ni kanu ni furu tinyè,
E m'a dòn ko cèbakòrò
Ka fèn dònna bée tè lakalita ye!

E min bée sòrò jamanà yòrò bée la,
k'a daminè baaranyiniw la fo nyèmògòw
la,
I hakili sigi dè!
N'o tè, fèn min b'i layèlèn, o de b'i lajigin
dè!

Tumani Y. SIDIBE
Kangaba.

LAMINI SIDIBE

Mògò bée dun,
Nka tògò tè dun.
Jòni bée mògò dun ?
Saya bée mògò dun !
Jòni bée mògò dun?
Malo bée mògò dun !
Mògò bée dun,
Nka tògò tè dun !

Saya ye Lamini dun,
Nk'a ma se k'a tògò dun.
Lamini Sidibe i bée minni ?
«N'bè tinyè so !»
Hatè ! Woyinba !
Dinyè tè tinyèso ye,
Dinyè ye nkalonso de ye !
Dinyè tè toso ye,
Dinyè ye naso de ye,
Dinyè ye taaso de ye.

Lamini Sidibe !
Jikòròni denmisènw ka Lamini,
Bamakò kafo naaninan Lamini,
Mali denmisènw ka Lamini,
I taara minni ?
«N'taara tinyèso,
N'y'aw ni nyèji to.

Aw kana kasi, bawo aw ma malo !
N'y'aw jigi fa dinyè na,
Wa n'b'aw jigi fa laharra fana !
N'y'aw danbe timè dinyè na

Wa n'b'aw danbe timè laharra fana !
N'b'aw nege lahinè dinyè na,
Wa n'b'aw nege lahinè laharra fana !
Ne sara, nka ne b'aw cèla kudayi !
N'aw y'a cèsiri, aw jigi tè tinyè !
N'aw y'a cèsiri, aw danbe bée timè !
Wa ne taara kudayi !

Mamadu MARA
karamògò
L.P.K. - Bamakò -

DABALIBANKO

Hun... nka, den in kasira sa !
A kasira, fo k'a kan sisi...
A kasira kawula tile kòrò
Min funteni tè tò to mògò la

Hun... nka, den in kasira sa !
A kasira, fo, k'a nògòfi...
Nin dun bée kée cogo di sa ?
Mèlèkènin kasira, fo, k'a halaki
Ji misikaalajarati tè sin na
Sin dun tè fà jì la, dègèkènè kò
Dègè sènkèrènkènè, n'bi wele

Nin dun bée kée cogo di sa ?
Wolofa bérè bolo banna
Sanyòkisè nyuman tununna
Woloba bérè dabali banna
Nònòkumu nyuman tununna

Hun... nka, den in kasira sa !
A kasikun ye sinko ye...
Sinji dun ye dègèkènè de ye
Dègèkènè dun ye sanyòkisè de ye
Sanyokisè dun ye dabakala de ye
Dabakala dun ye dusukun de ye
Dusukun dun ye hadamaden de ye.

Hun... nka den in kasira sa !
A kasira, fo, k'a fatu...

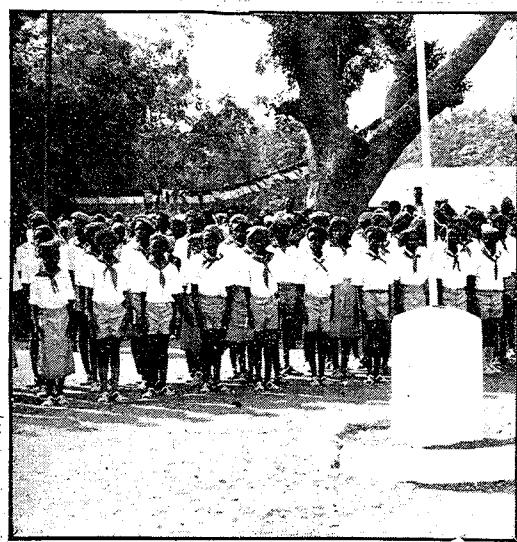
Amadu GANYI Kante
Bamakò (Mali)

DINYE

Ni wale ma kée mògò min na,
Ni wale ma kée mògò min nyèna,
Ni kuma ma fò mògò min ye,
Ni kuma ma lamèn mògò min fè,
O tigi tè wale dòn,
O tigi tè kuma dòn.
Dinyè sigilen bée nin ko fila kan.
Dinyè bée wuli nin ko fila kan.

Amadu GANYI Kante.
BAMAKO (Mali)

**Peresidan
Musa TARAWELE
ka taama
Mali mara 4 nan
kònò**

K'a ta san 1987 desanburu tile 15 la, k'a bil'a 23 la, Mali forobatòn «UDPM» sekeretèri zeneralni ni Mali jamana fango kuntigi, Peresidan Musa TARAWELE, ye Mali mara 4 nan, SEGU, kònò sèkisònw bée lajèlen taama, nyögònbilasira ni nyögònfaamuya hukumu kònò.

A n'a nòkanmògòw sera SEGU dugu o dugu kònò kumbènni gintanw témènen kò u y'u nyèda baara kelen kan; ka sèkisònw nyèmògòw ka labènkumaw lamèn; ka tòndenw fèlaw lamèn; ka tila ka Pariti ni gofèrènاما nkaniyaw jira bée lajèlen na.

foto minnu tara a yòrò caman na, olu dòw filè nin ye:

